

Верховний
Суд

Ключові висновки Верховного Суду щодо застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)

Ольга СТУПАК

суддя Великої Палати Верховного Суду

1. Наявність підстав для застосування санкцій

Постанова ВП ВС від 6 липня 2023 року у справі № 9901/376/21 (частина I) (щодо правової природи «санкцій»)

Санкції, передбачені Законом №1644-VII, не є видом покарання чи відповідальності, вони виконують функції обмежувального економічного заходу щодо осіб, які, зокрема, становлять для України загрозу посягання на її національні інтереси, національну безпеку, суверенітет і територіальну цілісність. Однією з підстав для застосування такого обмежувального заходу є дії, які створюють об'єктивні підозри для відповідних органів влади щодо можливої терористичної діяльності цієї особи, і саме ці органи, як у цьому випадку СБУ, надають РНБО відповідні пропозиції.

Санкції як економічні обмежувальні заходи **є лише тимчасовими обмеженнями**, що стосуються здебільшого втручання у право власності особи та носять **превентивний характер**.

Постанова ВП ВС від 6 липня 2023 року у справі № 9901/376/21 (частина II) (щодо правової природи «санкцій»)

Тимчасове обмеження права позивача користуватися та розпоряджатися належним йому майном дійсно є втручанням держави у його право на мирне володіння майном. Водночас, **таке втручання держави** у вказане право **ґрунтується на вимогах, зокрема, [Закону № 1644-VII](#)** та **має легітимну мету** забезпечити контроль за власністю особи, яка може нести загрозу національним інтересам України. Такий контроль за [Законом № 1644-VII](#) є необхідним для ефективного реагування держави на загрози її безпеці в умовах агресії росії проти України. Зокрема він є заходом, який наша держава вживає, перебуваючи у стані самооборони згідно зі статтею 51 Статуту ООН.

Втручання у право позивача на мирне володіння майном **не позбавляє права власності на таке майно, а лише на певний час обмежує можливість реалізації цього права в Україні.**

Постанова ВП ВС від 6 липня 2023 року у справі № 9901/635/18 (частина I) (підстави для застосування санкцій)

Визначальною для застосування санкцій є не перелік суб`єктів, а саме певна діяльність цих суб`єктів. Інакше кажучи, основним критерієм визначення суб`єкта, до якого можуть бути застосовані санкції, є його діяльність, вказана у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII «Про санкції», а саме дії, які створюють реальні та/або потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, сприяють терористичній діяльності та/або порушують права і свободи людини і громадянина, інтереси суспільства та держави, призводять до окупації території, експропріації чи обмеження права власності, завдання майнових втрат, створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод. Наявність реальної чи потенційної загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, про які йдеться у [статті 3 Закону № 1644-VII](#), безумовно є оціночним поняттям, а достатність підстав вважати існування такої реальної чи потенційної загрози передбачає певну межу дискреції.

Постанова ВП ВС від 6 липня 2023 року у справі № 9901/635/18 (частина II) (підстави для застосування санкцій)

У контексті згаданих подій щодо анексії частини території України і спроби її легітимізації державою-агресором шляхом, зокрема, участі у цьому депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим VI скликання, законність обрання яких не ставилася під сумнів, у тому числі позивача, який, незважаючи на розпуск Верховної Ради Автономної Республіки Крим постановою Верховної Ради України від 15 березня 2014 року, **продовжив свою депутатську діяльність фактично вже як представник окупаційної адміністрації**, можна стверджувати як про **потенційну**, так і **цілком реальну загрозу** того, що користування і розпорядження належним такій особі майном, а також імовірне виведення капіталів за межі України **може бути вчинено в інтересах держави-агресора** та відповідно може створювати загрозу національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України.

Накладення на позивача санкцій шляхом блокування активів - тимчасового обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним їй майном, запобігання виведенню капіталів за межі України та застосування інших санкцій, що відповідають принципам їх застосування, встановленим [законом](#), відповідає положенням [законів № 1644-VII](#) та [Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»](#).

Постанова ВП ВС від 27 серпня 2024 року у справі № 800/162/16 (частина I)

(наявність підстав для застосування санкцій)

Після відкриття провадження у справі про оскарження указу про застосування санкцій, скасування такого указу чи визнання його таким, що втратив чинність самим суб`єктом, з одночасним накладенням фактично тих самих обмежувальних заходів на одну й ту саму особу на інший період не є підставою для закриття провадження у справі з підстав пункту 8 частини першої статті 238 КАС України.

Підставою для закриття провадження у справі на підставі пункту 8 частини першої статті 238 КАС України є таке виправлення суб`єктом владних повноважень оскаржуваних у позові порушень, унаслідок якого права позивача поновлюються в тому обсязі, в якому вони існували до прийняття оскаржуваного рішення чи вчинення/невчинення оскаржуваних дій, а предмет спору, як і підстави судового захисту, відсутні, бо не має підстав уважати, що повне відновлення законних прав та інтересів позивача неможливе без визнання рішень, дій або бездіяльності суб`єкта владних повноважень протиправними після такого виправлення.

Постанова ВП ВС від 27 серпня 2024 року у справі № 800/162/16 (частина II)

(наявність підстав для застосування санкцій)

ВП ВС погоджується з висновком суду першої інстанції про те, що обсяг і результат оцінки Президентом України істотності ризиків, які стали підставою для застосування обмежувальних заходів щодо позивача, **є поза межами судового контролю**, оскільки адміністративний суд не наділений повноваженнями ані вирішувати питання національної безпеки і оборони, ані координувати і контролювати діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони.

Санкції в розумінні Закону України № 1644-VII «Про санкції» не є видом (формою, засобом, механізмом) відповідальності, оскільки дії, за фактом реалізації яких вони застосовуються до суб`єкта, котрий їх здійснив, в більшості випадків не містять ознак вольового протиправного порушення заборон, визначених відповідним законодавством, для кваліфікації якого необхідно встановити ознаки складу правопорушення. **Наявність чи відсутність відповідного вироку та/або порушеного кримінального провадження за ознаками злочину**, пов`язаного з посяганням на інтереси національної безпеки, територіальної цілісності чи подібного до них, **не є обставиною, з якою Закон № 1644-VII пов`язує підстави для застосування санкцій**.

Постанова ВП ВС від 27 серпня 2024 року у справі № 800/162/16 (частина III) (наявність підстав для застосування санкцій)

Велика Палата Верховного Суду погоджується з висновком суду першої інстанції, згідно з яким позивач належить до суб`єктів, до яких можуть бути застосовані санкції на підставі Закону № 1644-VII, **оскільки є юридичною особою, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи - нерезидента, іноземця.**

Аналіз змісту Закону № 1644-VII стосовно того, до кого можуть бути застосовані санкції, дає підстави стверджувати, що перелік таких осіб є критеріальним, орієнтувальним, поосібним, **але не вичерпним**. Вони **не містять правил, за яких до підсанкційних осіб не можна відносити осіб за іншими критеріями** (ознаками), як-от: у разі, коли загрози національним інтересам та національній безпеці будуть створювати не тільки суб`єкти, перелік яких наведений в цьому Законі, але й інші особи (юридичні чи фізичні) за наявності передумов (об`єктивних чинників), які зумовили як видання Закону, так і існування підстав та мети його застосування.

Тобто форми захисту наведених цінностей з боку України можуть бути спрямовані **не тільки стосовно до іноземних, а також інших суб`єктів**, перелічених в частині другій статті 1 Закону № 1644-VII, **але й стосовно кожного, чия діяльність загрожуватиме об`єктам, які знаходяться під охоронюваною дією цього Закону.** Якщо серед таких осіб є резиденти, то й вони можуть бути суб`єктами застосування санкційних обмежень.

Характер діяльності конкретної особи (фізичної чи юридичної), яка може кваліфікуватися як реальний чи потенційний ризик для загальної безпекової ситуації в країні, **превалює над ознакою суб`єктності** (резидент чи нерезидент) такої особи.

Постанова ВП ВС від 13 січня 2021 року у справі № 9901/405/19 (застосування санкцій)

Відмова у наданні віз, скасування віз резидентам іноземних держав, а також застосування інших заборон в'їзду на територію України є втручанням у свободи позивача. Водночас одним з елементів суверенітету будь-якої країни є її право на обмеження перебування на її території осіб, які не є її громадянами. При введенні в дію рішення РНБО про такі санкції Президент як гарант Конституції України має самостійно оцінити наявність та достатність підстав для введення такої санкції. **Судовий контроль за таким рішенням є обмеженим**, оскільки суд, з одного боку, не може за Президента повторно оцінити наявність та достатність підстав для введення таких санкцій в межах його дискреції (що означало б порушення принципу розподілу влади), але, з іншого боку, суд може перевірити дотримання меж такої дискреції та процедури введення санкцій.

Що стосується санкції у вигляді блокування активів - це тимчасове обмеження права позивача користуватися та розпоряджатися належним йому майном, та є втручанням держави у його право на мирне володіння майном, але таке втручання держави у вказане право є пропорційним легітимній меті, ґрунтується на вимогах, зокрема, Закону України «Про санкції», не позбавляє його права власності, а лише тимчасово - на чітко визначений строк - обмежує можливість реалізації цього права в Україні.

Постанова ВП ВС від 3 березня 2020 року у справі № 9901/783/18 (застосування санкцій)

Накладення на позивача санкцій шляхом блокування активів - тимчасового обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним йому майном, запобігання виведенню капіталів за межі України, зупинення фінансових операцій і блокування інтернет-провайдерами доступу до інтернет-ресурсів, у тому числі до їх субдоменів, **є втручанням держави у його право на мирне володіння майном**. Таке втручання держави у вказане право ґрунтується на вимогах, зокрема, Закону України «Про санкції». Наведене вище правове регулювання було чітким і передбачуваним за наслідками для позивача, зокрема, з огляду на встановлення у цій справі того, що **позивач є громадянином Російської Федерації, службовою особою Російської Федерації на тимчасово окупованій нею території України та виконує обов'язки «прем'єр-міністра Республіки Крим»**.

Тимчасове обмеження доступу до ресурсів, у тому числі до їх субдоменів, зазначених у пункті 348 додатка до рішення РНБО від 02 травня 2018 року (в редакції рішення РНБО від 21 червня 2018 року), є втручанням держави у свободу позивача, **зокрема поширювати інформацію**. Однак таке втручання не є порушенням зазначеної свободи. По-перше, можливість її обмеження передбачена, зокрема, Конституцією України, Законом України «Про інформацію» та Законом України «Про санкції» (абзацом п'ятим преамбули, частиною першою статті 1, частиною третьою статті 5). По-друге, блокування інтернет-провайдерами доступу до ресурсів, у тому числі до їх субдоменів, зазначених у пункті 348 додатка до рішення РНБО від 02 травня 2018 року (в редакції рішення РНБО від 21 червня 2018 року) **переслідує легітимну мету**, насамперед, захисту національної безпеки та територіальної цілісності. По-третьє, санкції держави, які впливають на присутність інформації позивача в інформаційному просторі України, **відповідають критерію «необхідності у демократичному суспільстві»**.

Постанова КАС ВС від 24 травня 2021 року у справі № 9901/424/19 (застосування санкцій)

Підставами для застосування персональних санкцій до ОСОБА_1 слугувало накладення на нього санкції Радою ЄС та США, а також його дії, які створюють потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, сприяють терористичній діяльності тощо. Враховуючи вищенаведені обставини та потребу невідкладного та ефективного реагування на наявні і потенційні загрози, Президент України, РНБО України та СБ України використали свої повноваження з належною метою, а саме - захист національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України.

2. Оскарження Указів Президента України особами, на яких не поширюється їх дія

Постанова ВП ВС від 13 червня 2018 року у справі № 800/321/17

(відмова у задоволенні позовних вимог про визнання незаконним та скасування Указу Президента України)

Позивач не був позбавлений можливості використовувати для одержання, зберігання та передачі інформації через мережу Інтернет без втручання органів державної влади інші веб-ресурси, аналогічні до тих, на доступ до яких були встановлені обмеження оскарженим Указом. Позивач не обґрунтував порушення його прав запровадженими державою обмеженнями на доступ саме до сервісів «Яндекс». Отже, Велика Палата Верховного Суду вважає, що оскарженим Указом «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» в частині накладення обмежувальних заходів на ТОВ «Яндекс» права та свободи позивача порушено не було.

Постанова ВП ВС від 6 жовтня 2021 року у справі № 9901/26/21 (коли особа не є учасником (суб`єктом) правовідносин щодо застосування обмежувальних заходів)

Закони України та Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод гарантують особі право одержати певну інформацію без втручання органів державної влади (крім визначених випадків), **проте не гарантують її одержання з конкретного джерела**. Позивач наполягає на тому, що хоче отримувати інформацію з певних телепрограм на конкретних телеканалах. Право на отримання інформації, поширюваної, зокрема, у засобах масової інформації, не створює для споживача інформації можливості вимагати перегляду конкретних телепрограм на конкретних телеканалах. Навіть після припинення трансляції якогось із них зазначене право не перестає існувати, оскільки зберігається можливість отримати аналогічну інформацію з інших рівноцінних джерел. **Тому обмеження глядачеві доступу до певних телеканалів або телепрограм не означає порушення права на інформацію.**

Оскільки **ОСОБА_1 не є учасником (суб`єктом) правовідносин щодо застосування обмежувальних заходів** до певного кола фізичних та юридичних осіб, передбачених в оскаржуваному Указі Президента України індивідуального характеру, **то такий указ не породжує для позивача права на захист**, тобто права на звернення із цим адміністративним позовом. **Адже не можна вимагати захисту свого порушеного права, якщо немає факту порушення такого права.**

Постанова ВП ВС від 2 лютого 2022 року у справі № 9901/256/21 (коли між сторонами відсутній спір)

Оскаржуваний ОСОБА_1 Указ Президента України не стосується її прав, свобод та/або інтересів, адже адресований іншій особі - Росспівробітництву, тому **між позивачкою та відповідачем відсутній спір** (оскільки Президент України не здійснював відносно неї публічно-владних управлінських функцій), що, своєю чергою, **не породжує для неї і права на захист, тобто права на звернення із цим адміністративним позовом**, адже для ефективного захисту порушених прав необхідно, щоб існував чіткий зв'язок між стверджуваним порушенням та способом захисту прав або інтересів.

Постанова ВП ВС від 7 квітня 2021 року у справі № 9901/23/21

(коли між сторонами відсутній спір)

У позивача з відповідачем відсутній юридичний спір, оскільки останній не здійснював щодо позивача публічно-владних управлінських функцій. А тому відсутній чіткий зв'язок між стверджуваним порушенням прав або інтересів позивача і способом їхнього захисту.

ВП ВС вважає, що позивач, образливо характеризуючи у процесуальних документах, які він подав до суду, відповідача та суддю, яка відмовила у відкритті провадження у справі, зловживав правом на доступ до суду та на подання до суду процесуальних документів, використав процесуальні права всупереч завданню адміністративного судочинства. Суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання якщо їх подання визнається зловживанням процесуальними правами (частина третя статті 45 КАС України). З огляду на наведене суд позовну заяву залишив без розгляду.

3. Вирішення окремих процесуальних питань

Постанова ВП ВС від 9 лютого 2022 року у справі № 9901/473/21 (щодо пропуску строку звернення до суду з позовом)

Указ № 151/2021 оприлюднено в інформаційному бюлетені «Офіційний вісник Президента України» 09 квітня 2021 року за № 11, отже, шестимісячний строк для його оскарження розпочався 10 квітня, а закінчився о 24 годині 09 жовтня 2021 року. З огляду на встановлені обставини ВП ВС дійшла висновку про те, що звернення Акціонерної компанії із цим позовом 16 листопада 2021 року **відбулось із пропуском установленого процесуальним законом шестимісячного строку.**

Не є слушними посилання скажника на те, що позивач не міг дізнатися про видання Указу № 151/2021 у зв'язку з тим, що в особливій провінції Китайської Народної Республіки Гонконг інформаційний бюлетень «Офіційний вісник Президента України» не тиражується та не продається у вільному доступі, а отже, позивач не міг ознайомитися зі змістом інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України» від 09 квітня 2021 року № 11, оскільки **вказане не позбавляє позивача як особу, яка здійснює фінансово-господарську або іншу діяльність на території України, обов'язку бути обізнаним з порядком, умовами та строками видання нормативних чи інших правозастосовних актів органів державної влади України, їх оприлюднення, набрання ними чинності та їх оскарження.** При цьому законодавством не визначено обов'язку відповідача доводити до відома осіб, до яких застосовано санкції, зміст указів в інший спосіб, аніж опублікування їх в офіційних виданнях.

Постанова ВП ВС від 8 грудня 2022 року у справі № 990/102/22 (особа не надала належних доказів того, як воєнний стан обумовив пропуск строку)

Ураховуючи те, що останній день перебігу процесуального строку на звернення до суду з позовом у цій справі припав на період повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, ця обставина **могла унеможливити дотримання такого строку позивачем за умови надання ним до суду належних доказів** того, як саме введення воєнного стану обумовило пропуск строку на звернення до суду з позовом, та могла б бути визнаною поважною причиною для поновлення процесуального строку. Однак відповідних доводів та доказів на їх підтвердження скажник до суду не надав. ВП ВС відхиляє доводи скажника щодо **неволодіння українською мовою** на належному рівні як обставини, що унеможливила його вчасне ознайомлення з оскаржуваними указами, оскільки **статус позивача як громадянина Грузії не надає йому порівняно з іншими особами жодних переваг як у вигляді особливого порядку інформування про застосування персональних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)**, так і у вигляді особливого визначення початку перебігу строку на оскарження рішення суб'єкта владних повноважень до адміністративного суду. Навпаки, проживаючи на території України понад 20 років (як про це зазначає сам позивач), скажник повинен був проявляти зацікавленість щодо особливостей національного законодавства України, правового регулювання суспільних правовідносин.

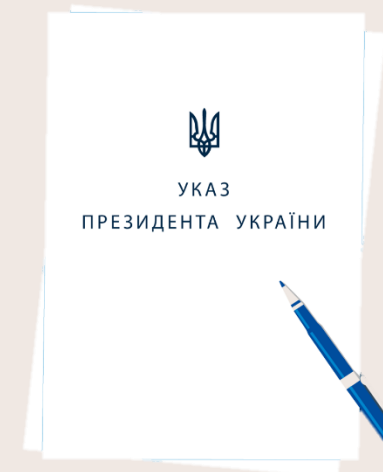
Постанова ВП ВС від 28 квітня 2022 року у справі № 9901/480/21 (статус позивача як іноземного суб`єкта господарювання не впливає на початок перебігу строку)

Статус позивача як іноземного суб`єкта господарювання не надає йому порівняно з іншими суб`єктами жодних переваг як у вигляді особливого порядку інформування про застосування персональних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), так і у вигляді особливого визначення початку перебігу строку на оскарження рішення суб`єкта владних повноважень до адміністративного суду. Навпаки, маючи намір здійснювати фінансово-господарську чи іншу діяльність на території України, позивач повинен бути зацікавлений в обізнаності щодо особливостей нормативно-правового регулювання відповідної діяльності. У цьому контексті слід зазначити, що АКзОВ «Ендлес Мунлайт Лімітед» як у заяві про поновлення строку звернення до суду, так і в апеляційній скарзі не навела об`єктивних підстав, які б унеможливили її звернення до суду в межах установленого КАС строку.

Постанова ВП ВС від 5 лютого 2020 року у справі № 9901/520/19 (щодо строку оскарження Указу Президента України)

Як убачається зі змісту оскаржуваного Указу № 82/2019, він стосується застосування персональних економічних санкцій щодо визначеної в ньому юридичної особи, а саме ТОВ «Ювас Брокер», тобто є актом індивідуальної дії, який не містить загальнообов'язкових правил поведінки, передбачає індивідуалізовані приписи щодо обмеження здійснення господарської діяльності зазначеного суб'єкта господарювання, а отже, адресований одній особі, не регулює певний вид суспільних відносин, і вичерпує свою дію після його реалізації. Отже, Указ № 82/2019 є індивідуально-правовим актом і положення частини третьої статті 264 КАС України **щодо можливості оскарження нормативно-правового акта протягом всього строку його дії застосуванню не підлягають.**

Постанова КАС ВС від 15 серпня 2024 року у справі №420/30331/23

(лише факт запровадження воєнного стану не може бути підставою для поновлення строку на звернення до суду)

Верховний Суд неодноразово наголошував на тому, що при оцінці поважності причин пропущення процесуального строку з підстави введення воєнного стану в Україні додатково необхідно брати до уваги, зокрема: територіальне місцезнаходження суду та порядок його функціонування; місце проживання/місцезнаходження скаржника; ведення на відповідній території бойових дій або розташування у безпосередній близькості до такої території; посилення ракетних обстрілів у відповідний проміжок часу, що об'єктивно створювало реальну небезпеку для життя учасників процесу; тривалість самого процесуального строку та часу, який минув із дати закінчення процесуального строку; наявність чи відсутність обставин, які об'єктивно перешкоджали конкретній особі реалізувати своє право (повноваження) у межах визначеного процесуального строку; поведінку особи, яка звертається з відповідною заявою/клопотанням, зокрема, чи вживала особа розумних заходів для того, щоб реалізувати своє право (повноваження) у межах процесуального строку та якнайшвидше після його закінчення (у разі наявності поважних причин його пропуску); інші доречні обставини.

Таким чином, **сам лише факт запровадження воєнного стану не може бути підставою для поновлення строку на звернення до суду.**

Постанова ВП ВС від 22 лютого 2024 року у справі № 990/263/236 (частина I)

(щодо відстрочення сплати судового збору)

Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI «Про судовий збір» передбачає можливість сплати судового збору не тільки у готівковій формі і не тільки через банківські установи (обрані позивачем форма та спосіб сплати судового збору), а й у безготівковій, зокрема за допомогою електронних платіжних засобів та пристроїв.

Водночас згідно з Положенням № 65 до переліку суб`єктів реалізації санкцій, які зобов`язані дотримуватись заборон щодо здійснення фінансових операцій санкційними особами, включені також і такі небанківські установи, як оператори платіжних систем та оператори поштового зв`язку, які надають фінансові платіжні послуги та/або послуги поштового переказу.

Тобто позивач позбавлений можливості сплати судовий збір як у готівковій, так і в безготівковій формі не тільки через банківську установу, а й іншими визначеними законом способами, оскільки усі вони передбачають використання платіжних систем.

Постанова ВП ВС від 22 лютого 2024 року у справі № 990/263/236 (частина II)

(щодо відстрочення сплати судового збору)

Відмовляючи в задоволенні клопотання Товариства про відстрочення сплати судового збору, суд першої інстанції зазначив і про ту обставину, що в провадженні Верховного Суду перебуває значна кількість справ за позовами юридичних осіб-нерезидентів, до позовних заяв у яких адвокатами додавались докази сплати судового збору, здійсненої від свого (як представника) імені, але з посиланням на позивача в призначенні платежу.

ВП ВС вважає такий аргумент на обґрунтування підстави відмови позивачу у відстроченні сплати судового збору недоречним з огляду на те, що відповідно до частини першої статті 2 Закону № 3674-VI платники судового збору - громадяни України, іноземці, особи без громадянства, підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні) та фізичні особи - підприємці, які звертаються до суду чи стосовно яких ухвалене судове рішення, передбачене цим Законом.

Ураховуючи наведене вище, ВП ВС дійшла висновку, що суд першої інстанції відмовив АТ «TIS GRAIN» у відстроченні сплати судового збору за подання позовної заяви без належної оцінки обставин щодо його майнового стану, що призвело до необґрунтованого повернення позовної заяви Товариства.

Постанова ВП ВС від 10 жовтня 2024 року у справі № 990/1/22 (щодо відсутності підстав для закриття провадження)

На переконання ВП ВС, виключення позивача з переліку осіб, до яких застосовуються санкції на підставі рішення РНБО від 20 серпня 2021 року, з одночасним накладенням на нього тих самих та додаткових санкцій на інший період не є усуненням чи виправленням оскаржуваних у позові порушень у контексті пункту 8 частини першої статті 238 КАС України, оскільки відповідно до частини сьомої статті 5 Закону № 1644-VII рішення про скасування санкцій приймає орган, що ухвалив рішення про їх застосування відповідно до цього Закону, у разі якщо застосування санкцій привело до досягнення мети їх застосування.

З огляду на викладене ВП ВС констатує **відсутність підстав для закриття провадження** у цій справі за пунктом 8 частини першої статті 238 КАС України, оскільки не відбулося таке виправлення суб`єктом владних повноважень тих порушень, про які йдеться у позовній заяві, унаслідок якого права позивача поновлюються в тому обсязі, в якому вони існували до прийняття оскаржуваного рішення.

Постанова ВП ВС від 14 листопада 2024 року у справі № 990/241/24 (частина I) (щодо строку оскарження)

У справі встановлено, що Указом № 145/2023 введено в дію рішення РНБО від 10 березня 2023 року «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних обмежувальних заходів (санкцій)», згідно з яким, зокрема, до ОСОБА_1 (ОСОБА_1; пункт 99 додатка 1 до рішення) громадянина Республіки Кіпр, застосовано строком на п'ятдесят років персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції).

Відповідно до пункту 3 оскаржуваного Указу № 145/2023 він набирає чинності з дня його опублікування (опублікований 14 березня 2023 року у газеті «Урядовий кур'єр» № 51), а тому **перебіг строку на звернення до суду для його оскарження розпочинається саме із наступного дня його опублікування (15 березня 2023 року).**

Оскільки спірний Указ є індивідуально-правовим актом, до спірних правовідносин підлягає застосуванню установлений статтею 122 КАС України шестимісячний строк звернення до адміністративного суду.

Оприлюднення указів Президента України державною мовою в офіційних друкованих виданнях вважається належним способом доведення їх до відома. Незнання цього не звільняє від юридичних наслідків, які спричиняє Указ, зокрема і при зверненні до суду з пропуском визначеного для цього строку.

Натомість представник позивача звернувся до Верховного Суду з позовом про оскарження Указу № 145/2023 лише 25 липня 2024 року, тобто з пропуском зазначеного вище строку.

Постанова ВП ВС від 14 листопада 2024 року у справі № 990/241/24 (частина II)

(щодо строку оскарження)

Пунктом 5 рішення РНБО від 10 березня 2023 року, яке введене в дію Указом № 145/2023, передбачено, що Міністерство закордонних справ України має поінформувати компетентні органи Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та інших держав про застосування санкцій і порушити перед ними питання про запровадження аналогічних обмежувальних заходів.

Як правильно зазначив суд першої інстанції, у позовній заяві позивач хоч і не називає конкретний день, проте вказує на подію, з якою він пов'язує момент, коли йому стало відомо про порушення його прав, а саме день, коли він зазнав певних ускладнень з обслуговуванням банківських рахунків унаслідок застосованих до нього санкцій.

Зазначаючи про факти виникнення труднощів з обслуговуванням банківських рахунків у країні громадянства, представник позивача пов'язує це із застосуванням санкцій. Тобто з цього моменту позивач міг вживати активних дій щодо встановлення причин виникнення труднощів з обслуговуванням банківських рахунків, зокрема дізнатись про оскаржуваний Указ № 145/2023. При цьому з написаного в позовній заяві можна зрозуміти, що про можливе застосування санкцій до позивача він дізнався з мережі «Інтернет».

Постанова ВП ВС від 14 листопада 2024 року у справі № 990/241/24 (частина III) (щодо строку оскарження)

Велика Палата Верховного Суду звертає увагу, що застосування санкцій до іноземців здійснюється на підставі, порядку і способі, які визначені Конституцією і законами України, які діють / застосовуються однаково щодо всіх підсанкційних осіб. Особливого порядку сповіщення (доведення до відома, оприлюднення) про застосування санкцій щодо іноземців незалежно від їхнього громадянства закони України не передбачають. Водночас незнання іноземцями, які опинилися під дією санкцій, українського законодавства не створює для держави обов'язку вживати додаткових заходів для інформування про існуючі в Україні закони та акти їх застосування, а також не звільняє їх від настання юридичних наслідків, зумовлених дією санкцій.

Тому аргументи представника позивача про те, що позивач не був жодними засобами повідомлений про застосування санкцій, а також, що позивач не зобов'язаний та не має змоги відстежувати політичні рішення іноземної держави, не заслуговують на увагу, оскільки іноземці не мають переваги чи привілею в (не)застосуванні щодо них законів України з уваги на державу їхнього громадянства.

Ураховуючи зазначене вище, суд першої інстанції дійшов правильного висновку, що вказані доводи не є підставою вважати, що позивач не зволікав з повторним зверненням до суду, оскільки у цьому випадку представник позивача помилково вважає, що відлік строку повторного звернення до суду необхідно вести з 13 червня 2024 року (отримання оригіналу первинної позовної заяви з додатками до неї).

Верховний
Суд

Дякую за увагу!